

BIULETYN WYCHOWAWCZY

RADY PEDAGOGICZNEJ

ZESPOŁU SZKÓŁ SPECJALNYCH NR 39

W ZABRZU

NR 2/2010/2011

Na podstawie Internetu i tekstów źródłowych opracowała:

Ewa Wnorowska
Pedagog szkolny

Poprawne relacje nauczyciel – uczeń służące osiągnięciu emocjonalnie zrównoważonego rozwoju ucznia

Uczniowie często nie zdają sobie sprawy z tego, co jest rzeczywistą przyczyną rosnącego w nich napięcia, złości, zdenerwowania, czy też smutku. Im dziecko jest młodsze, tym jego zdolność rozpoznawania realnej przyczyny napięcia emocjonalnego jest trudniejsza. Bardzo ważna jest więc rola dorosłego, zarówno w trafnym rozpoznawaniu przyczyn problemowych zachowań uczniów, jak i w doborze działań oferujących pomoc i wsparcie dla zmiany zachowania oraz poprawy.

Każdego rodzaju zachowanie ma swoją przyczynę, która trzeba poznać, zanim podejmiemy jakiegokolwiek działania. Jest ono najczęściej informacją o problemach i kłopotach przerywanych przez dziecko. W tym miejscu warto przypomnieć, że nie ma „trudnych” nauczycieli ani „trudnych” uczniów. Są sytuacje i zachowania, które są dla nas trudne do zaakceptowania, ponieważ zaburzają nam relacje z innymi, utrudniają osiągnięcie założonych celów.

Niektóre przyczyny „trudnych” zachowań uczniów.

Bywa, że zachowania te:

- są sposobem zwrócenia uwagi na problem lub dramatyczną sytuację, z którą dziecko aktualnie się zmaga;
- są wołaniem o pomoc;

- stanowią chęć wzbudzenia sympatii i akceptacji grupy, chęć zapewnienia sobie uwagi i uznania ze strony otoczenia;
- są wyrazem realizacji roli społecznej, jaką dziecko pełni na terenie klasy;
- odzwierciedlają relacje z kolegami, z grupa rówieśniczą;
- odzwierciedlają relacje z nauczycielami;
- odzwierciedlają trudności w nauce;
- odzwierciedlają problemy rodzinne i osobiste;
- stanowią redukcje napięcia i przykrych uczuć – poczucia samotności, bezradności, zazdrości, odrzucenia lub zagrożenia ze strony rówieśników;
- są wyrazem przeżywania silnych uczuć – lęku, strachu, przerażenia, zawstyżenia, zdenerwowania, upokorzenia, zażenowania czy złości;
- oznaczają chęć odwrócenia naszej uwagi od przerywanych przez dziecko trudności i problemów;
- stanowią chęć zwrócenia na siebie naszej uwagi;
- odzwierciedlają stan zdrowia, złe samopoczucie – problemy somatyczne: przeziębienie, alergie, choroby przewlekłe, neurologiczne, niedożywienie, fobie, stany lekowe, depresje, problemy rozwojowe, niedojrzałość emocjonalna;
- są wynikiem „burzy hormonalnej”, ADHD, Zespołu Aspergera, problemów dyslektycznych, niepełnosprawności ruchowej, intelektualnej, itp.;
- są wynikiem warunków pogodowych – ciśnienia atmosferycznego, braku słońca, wiatru – halny;
- są wynikiem warunków, w jakich odbywają się lekcje, takich jak – ciasne i duszne pomieszczenia, zbyt nasłonecznione sale, zbyt gorąco, zbyt zimno, czy też przetładowany plan zajęć;
- są spowodowane brakiem jasnych i konsekwentnie przestrzeganych reguł, dotyczących zachowania;

- są spowodowane brakiem kontroli przestrzegania umów;
- są wyrazem sprzeciwu wobec stosowanych przez nauczyciela metod, reakcja na sarkazm, niesprawiedliwe traktowanie, zastraszanie, zawstydzanie, częsta krytyka stosowana przez nauczyciela, etykietowanie. Sprzeciw ten prowokuje zachowania uczniów, które stają się zgodne z przekonaniami nauczycieli na ich temat;
- są wynikiem braku spójności w działaniu nauczyciela;
- są spowodowane sytuacją domową, o której dziecko nigdy z nikim nie rozmawiało: rozłąka, przyście na świat rodzeństwa, choroba w domu (przewlekła, psychiczna, nieuleczalna), śmierć, problemy finansowe, problemy rodzinne – rozwód, agresja, przemoc, uzależnienia, kłótnie domowe, itp.;
- są spowodowane bezdomnością czasową lub stałą;
- są wynikiem wykluczenia społecznego;
- są wyrazem demoralizacji – potrzeba zaistnienia w grupie i posiadanie władzy, czerpanie satysfakcji i przyjemności z dręczenia innych oraz znęcania się.

Prace nad stworzeniem i utrzymaniem dyscypliny w klasie nauczyciel powinien zacząć jeszcze przed rozpoczęciem roku szkolnego. Dyscypliny uczymy od pierwszego kontaktu z uczniami, dlatego wcześniej powinniśmy zaplanować nasze działania w tym obszarze. Uczenie oczekiwanych przez nauczycieli sposobów zachowania uczniów podczas wykonywania różnych czynności w klasie wymaga czasu przeznaczonego na ich ćwiczenie. Celem jest stworzenie warunków do tego, aby zmniejszyć prawdopodobieństwo wystąpienia niewłaściwych zachowań, a jeśli one wystąpią, zmniejszyć prawdopodobieństwo ich powtórnego wystąpienia.

Pięciostopniowa procedura uczenia zachowania się uczniów.

Krok 1.

Skoncentruj na sobie uwagę wszystkich uczniów, zanim zaczniesz jakiegokolwiek zajęcia.

Krok2.

Przedstaw każdą czynność i dokładnie opisz swoje oczekiwania dotyczące zachowania uczniów podczas tej czynności.

Krok3.

Zareaguj pozytywnie, kiedy uczniowie spełniają twoje oczekiwania.

Krok4.

Zareaguj natychmiast, kiedy uczniowie nie spełniają twoich oczekiwań.

Krok5.

Pod koniec każdego zajęcia, powiedz uczniom, w jakim stopniu realizowali twoje oczekiwania.

Uczenie się procedur postępowania i zasad zachowania podlega tym samym zasadom, jak uczenie się jakiegokolwiek przedmiotu. Opanowanie określonego zakresu wiedzy z dowolnego przedmiotu czy zdobycie umiejętności wymaga powtarzania i wielokrotnego ćwiczenia. Podobnie przebiega proces uczenia się zasad i odpowiedniego zachowania w różnych sytuacjach.

Dzień pierwszy.

1. Przedstaw twoje ogólne zasady w teorii. Utrzymuj te prezentacje na poziomie ogólnym, bez zbędnych szczegółów i wyliczania rozmaitych przykładów.

2. Powieś zasady w klasie na widocznym dla uczniów miejscu.
3. Opisz swoje procedury w klasie, takie jak: kiedy i w jaki sposób uczniowie powinni wchodzić do klasy, kiedy mogą mieć przerwę, jak powinni opuszczać klasę po zakończeniu zajęć.
4. Opisz swoje reguły postępowania wobec tych, którzy złamią lub będą testować twoje zasady.
5. Bądź przygotowany na przedstawienie twoich zasad w praktyce, gdy tylko zdarzy się ku temu okazja. Ta lekcja z pewnością zostanie zauważona przez innych uczniów.

Pierwsze dwa tygodnie.

1. Każdego dnia powtarzaj twoje ogólne zasady postępowania i zachowania w klasie. Zadawaj uczniom pytania, aby upewnić się, że rozumieją, czego się od nich oczekuje.
2. Poświęć jak najwięcej czasu na nauczenie uczniów rutynowych procedur i czynności w klasie. Wyodrębnij określoną procedurę, nad którą zamierzasz pracować w kolejnych dniach.
3. Spodziewaj się testowania reguł i bądź na to przygotowany. Jedynym sposobem na nauczenie dzieci reguł jest słowne wydawanie poleceń i instrukcji oraz ćwiczenie i ich powtarzanie (niektórzy uczniowie będą musieli wiele razy doświadczyć w praktyce twoich zasad, zanim się do nich przekonają).

Pierwszy miesiąc.

1. Kontynuuj ćwiczenie twoich zasad i procedur postępowania.
2. Oczekuj sprawdzania cię przez uczniów i bądź na to przygotowany. Najczęstszy test zdarza się w ciągu pierwszych czterech do sześciu tygodni.

3. Bądź przygotowany na potwierdzenie stosowania twoich reguł poprzez efektywne reakcje. Twoja konsekwencja będzie procentowała w przyszłości.
4. Zaplanuj spotkanie z rodzicami uczniów. Będzie ci potrzebne wsparcie i współpraca z ich strony.

Rok szkolny.

1. Powtarzaj zasady postępowania i zachowania w klasie przy każdej okazji.
2. Kontynuuj twoje efektywne reagowanie na wszelkie negatywne zachowania. Uczenie się reguł jest nieustającym procesem.
3. Zaangażuj rodziców i rozwiń plan współpracy dom – szkoła, co pozwoli rozwiązać problemy z uczniem, który nie poprawia swojego zachowania.

Lista potrzeb, które, nie zaspokojone, mogą odgrywać duże znaczenie, wpływając na pojawienie się zachowań naruszających dyscyplinę.

Jeśli potrzeby te nie są zaspokajane, prawdopodobne jest, że uczniowie często będą się źle zachowywać, a poziom poczucia własnej wartości będzie niski; jeśli są zaspokajane, uczniowie będą prawdopodobnie mieli wysoki poziom poczucia własnej wartości i złe zachowanie będzie rzadsze.

1. Uczeń potrzebuje mieć poczucie bezpieczeństwa; chce pracować w dobrze zorganizowanej klasie, pracować w klasie posiadającej właściwą strukturę;
2. Uczeń potrzebuje być doceniony i zauważony; chce być zachęcany do komunikowania się i być wysłuchanym i mieć poczucie, że jego wkład w prace

klasy jest ważny, mieć poczucie wysokiej świadomości i wiary we własne siły;

3. Uczeń potrzebuje mieć kontrolę lub czuć, że ktoś sprawuje nad nim kontrolę : chce „wypróbować” dorosłych i rówieśników, zobaczyć jak daleko można się posunąć, mieć poczucie, w pewnych określonych granicach, że może kierować swoim życiem;
4. Uczeń potrzebuje mieć poczucie, że uczy się czegoś nowego lub robi postęp; potrzebuje: odczuwać sens uczenia się, otrzymywać wysokiej jakości reakcje dotyczące nauki oraz zachowania, sukcesów, a także popełnianych błędów;
5. Uczeń potrzebuje rozumieć sens zagniatwanego świata; potrzebuje: dowiedzieć się, czy ludziom można zaufać, zrozumieć związek pomiędzy przyczyną a skutkiem (np. zachowaniem a konsekwencja), mieć poczucie organizacji i poczucie celu w klasie;
6. Uczeń potrzebuje poczucia przynależności; chce: być akceptowanym, szanowanym, docenianym przez rówieśników i dorosłych;
7. Uczeń potrzebuje mieć trochę zabawy i rozrywki; potrzebuje: mieć zróżnicowane, interesujące i odpowiednie doświadczenia związane z programem nauczania i wychowania.

Wychowanie stało się w dzisiejszych czasach trudniejsze niż kiedykolwiek. To, co jeszcze nie dawno nazywaliśmy trudnościami wychowawczymi, dzisiaj tak dalece zmieniło swoje oblicze, że wymaga od nauczycieli opanowania szeregu całkowicie nowych praktycznych umiejętności psychologicznych. W chwili obecnej trudne zachowania uczniów wymagają od nauczyciela uwagi i specyficznego podejścia. Uczeń zachowuje się nieodpowiednio, bo bardzo często nie umie przystosować się do wymagań szkoły. Jego zachowanie powinno więc być traktowane przez nauczyciela jako cenne źródło informacji o tym, czego uczeń się boi,

czego pragnie uniknąć, i co jego postawa oraz postępowanie oznacza w sensie symbolicznym.

Literatura :

- Jakub Kołodziejczyk – Dyscyplina w klasie. Metody i techniki interwencji. – NODN „SOPHIA” – Kraków 2005
- Ewa Góralczyk – Umowa z klasa – Fraszka Edukacyjna – Warszawa 2006
- Jarosław Jagieła – Trudny uczeń w szkole – Wydawnictwo RUBIKON – Kraków 2005

Uśmiech czasem pomaga
w najtrudniejszej sytuacji.